

بررسی و مطالعه مرفولوژی دانه گرده برخی از ارقام مرکبات نوراله احمدی^۱، کاظم ارزانی^۲ و احمد معینی^۳

۱- کارشناس ارشد گروه باغبانی دانشکده کشاورزی دانشگاه تربیت مدرس، تهران

۲- استادیار گروه باغبانی دانشکده کشاورزی دانشگاه تربیت مدرس، تهران

۳- استادیار گروه اصلاح نباتات دانشکده کشاورزی دانشگاه تربیت مدرس، تهران

دانه‌های گرده به سبب ویژگیهای خاص و متنوع خود، امروزه بعنوان ابزار مهمی در تاکسونومی مدرن از آنها استفاده می‌شود. بدلیل پوشش سخت، دانه‌های گرده را می‌توان طی سالیان متمادی نگهداری کرد. مسلماً طول مدت نگهداری بستگی به عوامل ژنتیکی و محیطی دارد. از طرفی شکل، اندازه و پوشش دانه گرده در ژنوتیپ‌های مختلف متفاوت است. اصلاح‌کنندگان درختان میوه از این خصوصیت به منظور شناسایی ارقام مختلف نیز استفاده می‌کنند. پژوهش حاضر به منظور بررسی سطح خارجی دانه گرده ارقام مرکبات شامل یوزو، پرتقال محلی، نارنگی محلی، دورگ شل محله و پرتقال سیاورز با استفاده از میکروسکوپ الکترونی صورت پذیرفت. در این مطالعه طول محور قطبی (Polar=P) و محور استوایی (Equatorial = E) دانه گرده هر رقم ثبت شد و عکس‌هایی با بزرگنمایی ۲۰۰۰، ۳۰۰۰ و ۱۰۰۰۰ تهیه گردید.

نتایج نشان داد که نسبت E/P دانه‌های گرده از ۱/۳۵ تا ۱/۵۷ نوسان داشت. طول محور قطبی دانه گرده نارنج بیشترین مقدار (۳۷/۱۷ μm) و پرتقال سیاورز کمترین مقدار (۲۹/۹۳ μm) بود. طول محور استوایی دانه گرده نارنج و نارنگی محلی به ترتیب ۲۴/۱۲ μm و ۲۱/۰۲ μm می‌باشد. با بررسی تصاویر مشخص گردید که دانه‌های گرده ارقام مورد مطالعه، کشیده و از نوع Tetracolporate می‌باشند. یعنی دانه‌های گرده دارای چهار شیار بوده و همواره با شیارها روزنه‌هایی بر سطح اگزین نیز وجود دارند. با توجه به اینکه مطالعات حاضر برای اولین بار در ایران روی ارقامی از مرکبات صورت می‌گیرد، نتایج این پژوهش نشان داد که تفاوتی از نظر خصوصیات ظاهری دانه‌های گرده ارقام مورد مطالعه وجود دارد. می‌توان از این روش در ثبت مشخصات ژنتیکی ارقام مختلف و در شناسایی ارقام مرکبات استفاده نمود.